

Bedelsiz Hisseler Gelir Mi Yazılmalıdır?

Güray ÖĞREDİK
Serbest Muhasebeci Mali Müşavir
MAZARS/DENGE
Vergi Departmanı, Kıdemli Müdür

Lebib Yalkın Mevzuat Dergisi Temmuz 2015 sayısında yayınlanmıştır.

ÖZET

Maliye Bakanlığı 6362 sayılı Sermaye Piyasası Kanunu'nun 138. maddesi kapsamında bedelsiz "**devralınan**" hisselerin ne şekilde muhasebeleştirilmesi gerektiğine dair iletilen sorular hakkında www.gib.gov.tr internet sitesinde özelgeler bölümünde yayınladığı iki adet özelgede, söz konusu bedelsiz hisselerin gelir yazılması gerektiği yönünde görüş açıklamıştır. Özelge cevap metinlerde herhangi bir özel açıklama yapılmadan, genel mevzuat metinlerinden hareketle bedelsiz devralınan hisselerin gelir yazılması gerektiği açıkladığından, bu yaklaşımın diğer bedelsiz hisse edinimlerinde de (örneğin: iştiraklerin iç kaynaklardan sermaye artırımını yapması sonucu bedelsiz pay edinilmesi durumunda da) geçerli olabileceğine dair kanaat yaratılmıştır düşüncesindeyiz.

ANAHTAR KELİMELER

Bedelsiz hisse, bedelsiz pay, bedelsiz ortaklık payı, bedelsiz hisse devri, sermaye artırımını, sermaye yedekleri, kâr yedekleri, iç kaynaklar, itibari değer, nominal değer, iştirak kazancı istisnası.

1. GİRİŞ

Bedelsiz hisselerin ne şekilde muhasebeleştirilmesi gerektiği gerek vergi mevzuatımızda gerekse muhasebe uygulamasında uzun süredir tartışılan ve halen farklı yaklaşımlar içeren bir konudur diyebiliriz. Bilfiil bu konuya özel bir başlık altında olmasa da, (1) Seri No.1 KVK Genel Tebliğinin "**5.6.2.4.3. Bedelsiz olarak elde edilen hisse senetlerinin satışından sağlanan kazançların durumu**" başlıklı alt kısmı içinde konuya dair bir İdari düzenlemeye yer verilmiştir. Ancak bu düzenleme dahi çeşitli tartışmalara yol açmış, söz konusu bölüm hakkında Danıştay tarafından yürütmeyi durdurma kararı verilmiş, daha sonrasında ise Danıştay Vergi Dava Daireleri Genel Kurulu yürütmeyi durdurma kararını iptal etmiştir. Diğer bir ifadeyle tebliğin bu kısmının hukuki geçerliliği tartışmaya açıktır diyebiliriz. Ancak netice itibariyle ortada İdari bir düzenleme bulunduğundan uygulamada genel olarak tebliğ hükümlerine riayet edilmektedir diyebiliriz. Bununla birlikte Maliye Bakanlığı tarafından yayınlanan oldukça güncel iki adet özelgede, bedelsiz **devralınan** hisselerin gelir olarak muhasebeleştirilmesi ve vergiye tabi kazanca dahil edilmesi gerektiği yönünde İdari görüş açıklanmıştır. Çalışmamızda bu iki adet özelge incelenecek ve yukarıda bahsedilen tebliğ hükmü ile özelgedeki açıklamalar karşılaştırılarak kişisel kanaatimiz açıklanmaya çalışılacaktır.

2. BEDELSİZ HİSSELERİN MUHASEBESİ HAKKINDA TEBLİĞ DÜZENLEMESİ

(1) Seri No.1ı KVK Genel Tebliğinin “5.6.2.4.3. **Bedelsiz olarak elde edilen hisse senetlerinin satışından sağlanan kazançların durumu**” başlıklı alt kısmında aşağıdaki düzenleme yer almaktadır:

“Sermaye yedekleri kullanılmak suretiyle sermaye artırımında bulunulması neticesinde sermaye artırımını nedeniyle verilecek **bedelsiz hisse senetlerinin, bu şirkete iştirak edenler yönünden aktif ve pasiflerinde bir artışa neden olmaması gerekir. Dolayısıyla, bedelsiz hisse senetleri nedeniyle aktifte tutulan hisselerin sadece adedi değişecek, bedelinde değişme olmayacaktır.**

Dönem karından ayrılan yedekler kullanılmak suretiyle sermaye artırımında bulunulması halinde ise bu işlem sonucu ortaklara bedelsiz hisse senedi verilmesi ile fiilen kar payı dağıtılması arasında fark bulunmamaktadır. Her iki halde de ortaklar, kurum bünyesinde oluşan karlar üzerinde tasarrufta bulunma imkanına sahip olmaktadır. Dolayısıyla, kar yedeklerinden karşılanan sermaye artırımları sonucunda ortaklarca bedelsiz iştirak hissesi iktisap edilmesi durumunda, alınan bu iştirak hisseleri nominal bedelle iştirak hesaplarında izlenecek ve iştirak kazançları istisnası nedeniyle kurumlar vergisine tabi tutulmayacaktır.

İştirak edenler yönünden bedelsiz olarak elde edilen hisse senetlerinin satışından doğan kazançların %75'i de maddede yer alan şartlar dahilinde kurumlar vergisinden istisna edilecektir.”

2.1. Tebliğ Düzenlemesinin İncelenmesi ve Eleştirisi

İştirak edilen kurumun iç kaynaklarından yararlanılarak yapılan sermaye artırımının, “sermaye yedeklerinden yapılan artış” ve “kâr yedeklerinden yapılan artış” olarak ayrıştırılmasını doğru bulmuyoruz. Netice itibariye her ikisi de şirketin iç kaynaklarıdır. Sermaye yedeklerinden yapılan bir artış sonucu iktisap edilen bedelsiz hisselerin de bir nominal değeri vardır ve istendikten sonra bu hisseler için de muhasebe kaydı yaratılması muhasebe tekniği açısından mümkündür.

Kâr yedeklerinden sermaye artışı yapılması ve karşılığında ortaklara bedelsiz hisse verilmesi işleminin “**kâr dağıtımı**” olarak sayılmasını doğru bulmuyoruz. Bilhassa, GVK Madde 94/6-b bendinde “**Kârın sermayeye eklenmesi kâr dağıtımı sayılmaz.**” hükmü varken ve KVK Madde 15/2 fıkrasında “**Kârın sermayeye eklenmesi kâr dağıtımı sayılmaz.**” hükmü varken ve yine KVK'nın 30/3 fıkrasında “**Kârın sermayeye eklenmesi kâr dağıtımı sayılmaz.**” hükmü mevcutken, bu defa tebliğ düzeyinde kârın sermayeye eklenmesinin bedelsiz hisse elde edenler nezdinde **kâr payı elde edilmiş gibi** kabul edilmesi vergi tekniği açısından hatalıdır kanaatindeyiz.

Tebliğ düzenlemesine göre, bir şirketin iştiraki kâr yedeklerinden karşılamak suretiyle bedelsiz sermaye artışı yapmışsa, şirket tarafından elde edilen bedelsiz iştirak payları aşağıdaki gibi muhasebeleştirilmelidir.

----- / -----
242 İŞTİRAKLER

veya

245 BAĞLI ORTAKLIKLAR

640 İŞTİRAKLERDEN TEMETTÜ GELİRLERİ

Veya
641 BAĞLI ORTAKLIKLARDAN TEMETTÜ GELİRLERİ

----- / -----

Böyle bir kaydın yapılmasının gerek hesap planı açıklamalarına gerekse olayın özelliğine uymadığını belirtmek isteriz. Yukarıdaki gibi bir kayıt sonucunda, tahsil imkanı olmayan bir değer, gelir hesaplarına alındığı takdirde bu gelirin dağıtılması imkan dahiline girer. İşletmenin nakden veya hesaben tahsil imkânı bulunmayan bir değeri, gelir hesapları arasında gösterilmesi, gelirin tanımına da uygun değildir. Sonuç itibarıyla bedelsiz hisselerin sermaye yedeğine alınması mecburiyeti vardır. Yukarıda da belirtildiği gibi gelir hesabına kayıt yapılsa dahi fiilen kar dağıtımını mümkün olamayacağı için (borçlanma hariç) bedelsiz hisse bedelinin bu defa kar yedeği olarak bilançoda tutulması gerekecektir. Böyle bir işlemin işletmeye sağlayacağı pratik bir yarar da yoktur. Bu nedenle iştiraklerdeki kar yedeklerinin sermayeye ilave edilmesi sonucunda elde edilen bedelsiz hisseleri sermaye yedeklerinde olduğu gibi doğrudan sermaye yedekleri hesabına kaydedilmelidir. Kayıt şu şekilde yapılmalıdır.¹

----- / -----

242 İŞTİRAKLER

529 DİĞER SERMAYE YEDEKLERİ
01 İştirak (A)'daki Sermaye Artışı

----- / -----

İştirak eden kurum, isterse sermaye yedeklerinde gösterilen bu değeri kendi sermayesine ilave edebilir. Gerçek kişi ortakların **sermaye yedeklerinden kaynaklanan bedelsiz hisselerini** defter kayıtlarında göstermesi gibi bir problem olmadığı halde, iştiraklerinde bu tür sermaye hareketleri olan **şirketlerin bu kayıtlarını paralel olarak kendi defter kayıtlarında da izlemesi gerekir.**² Diğer bir ifadeyle, yukarıda da izah ettiğimiz gibi, bize göre kâr yedeği ya da sermaye yedeği iç kaynaklar açısından fark etmez, sonuçta iç kaynaklar kullanılmak suretiyle iştirak edilen şirkette yapılan sermaye artışı sonucu elde edilen tüm bedelsiz payların nominal değerleri üzerinden yukarıda açıkladığımız şekilde muhasebeleştirilmesi daha doğrudur kanaatindeyiz.

3. BEDELSİZ DEVRALINAN HİSSELER HAKKINDA ÖZELGELER

Maliye Bakanlığı tarafından, 6362 sayılı Sermaye Piyasası Kanunu'nun 138/6-a bendi kapsamında **devralınan** bedelsiz payların ne şekilde değerlendirilmesine dair iletilen sorular hakkında vermiş olduğu iki adet özelgenin konumuz açısından önem arz eden bölümleri aşağıdaki gibidir:

3.1. İstanbul Vergi Dairesi Başkanlığı'nın 15.12.2014 Tarih ve 39044742-BSMV-2649 Sayılı Özelgesi.

“İlgide kayıtlı özelge talep formunuzda, Sermaye Piyasası Mevzuatı hükümleri çerçevesinde faaliyet gösteren aracı kurum ve İstanbul Menkul Kıymetler Borsası'nın üyesi olan Firmanıza,

¹ Sakıp ŞEKER, “İştiraklerden Elde Edilen Bedelsiz Hisselerin Niteliği ve Kaydı”,

<http://www.kanitymm.com.tr/makale/1999-11%20YAKLASIM%20->

[%20%20ISTIRAKLERDEN%20ELDE%20EDILEN%20BEDELSIZ%20HISSELERIN%20NITELIGI%20VE%20KAYDI.pdf](http://www.kanitymm.com.tr/makale/1999-11%20YAKLASIM%20-%20%20ISTIRAKLERDEN%20ELDE%20EDILEN%20BEDELSIZ%20HISSELERIN%20NITELIGI%20VE%20KAYDI.pdf) (Erişim: 13.03.2015)

² Sakıp ŞEKER, a.g.m.

6362 sayılı Sermaye Piyasası Kanununun 138/6-a maddesi "Borsa İstanbul A.Ş.'nin sermayesinin %4'ü İstanbul Menkul Kıymetler Borsası'nın mevcut üyelerine eşit ve bedelsiz **devredilir.**" hükmü uyarınca bedelsiz hisse **devri** işleminin vergi uygulamaları karşısındaki durumu konusunda görüş talep edilmektedir.

1) KURUMLAR VERGİSİ KANUNU YÖNÜNDEN:

5520 sayılı Kurumlar Vergisi Kanununun 6 ncı maddesinde; kurumlar vergisinin, mükelleflerin bir hesap dönemi içinde elde ettikleri safi kurum kazancı üzerinden hesaplanacağı, safi kurum kazancının tespitinde ise Gelir Vergisi Kanununun ticari kazanç hakkındaki hükümlerinin uygulanacağı hüküm altına alınmıştır.

Gelir Vergisi Kanununun "Bilanço Esasında Ticari Kazancın Tespiti" başlıklı 38 inci maddesinde ise; bilanço esasına göre ticari kazancın, teşebbüsdeki öz sermayenin hesap dönemi sonunda ve başındaki değerleri arasındaki müsbet fark olduğu, bu dönem zarfında sahip veya sahiplerce işletmeye ilave olunan değerlerin bu farktan indirileceği, işletmeden çekilen değerlerin ise farka ilave olunacağı; ticari kazancın bu suretle tespit edilmesi sırasında, Vergi Usul Kanununun değerlemeye ait hükümleri ile bu Kanunun 40 ve 41 inci maddeleri hükümlerine uyulacağı hükme bağlanmıştır.

Buna göre, Borsa İstanbul A.Ş.'nin ortaklık paylarının belirli bir kısmının İMKB'nin üyesi olan şirketinize bedelsiz olarak devredilmesi nedeniyle, adı geçen şirket tarafından **bedelsiz devredilen payların itibari değerleri ile kayıtlara alınması ve bu tutarın kurum kazancına dahil edilerek kurumlar vergisine tabi tutulması gerekmektedir.**"

3.2. Büyük Mükellefler Vergi Dairesi Başkanlığı'nın 23.10.2014 Tarih ve 64597866-125[1-2013]-144 Sayılı Özeldes.

"İlgide kayıtlı özelge talep formunuz ile 6362 sayılı Kanunun 138 inci maddesinin altıncı fıkrasının (a) bendi kapsamında, İstanbul Menkul Kıymetler Borsası (İMKB) üyeliğiniz sebebi ile ... A.Ş. (...) grubu ortaklık paylarından 15.971.094 adet payın şirketinize **devredildiği**, bedelsiz olarak **devredilen** bu payın nominal bedelinin 159.710,94 TL olduğu belirtilerek, tarafınıza bedelsiz olarak **devredilen** 159.710,94 TL nominal bedelli ortaklık paylarının şirket aktifine kaydedilmesi aşamasında;

- - **Bu payların kurumlar vergisi matrahının tespitinde vergiye tabi gelir olarak dikkate alınıp alınmayacağı,**
- - Gelir olarak kaydedilmesi durumunda hisselerin nominal bedelden mi yoksa emsal bedelden mi dikkate alınacağı,
- - Emsal bedel dikkate alınacaksa bu bedelin nasıl tespit edileceği,
- - Gelir kaydedilmesi durumunda, gelir kaydedilen tutar üzerinden banka ve sigorta muameleleri vergisi (BSMV) hesaplanıp hesaplanmayacağı,
- - Veraset ve İntikal Vergisi Kanunu kapsamında vergileme yapılıp yapılmayacağı hususlarında Başkanlığımız görüşü talep edilmektedir.

1- KURUMLAR VERGİSİ KANUNU ve VERGİ USUL KANUNU YÖNÜNDEN:

5520 sayılı Kurumlar Vergisi Kanununun 6 ncı maddesinde; kurumlar vergisinin, mükelleflerin bir hesap dönemi içinde elde ettikleri safi kurum kazancı üzerinden hesaplanacağı, safi kurum kazancının tespitinde 193 sayılı Gelir Vergisi Kanununun ticari kazanç hakkındaki hükümlerinin uygulanacağı hüküm altına alınmıştır.

Gelir Vergisi Kanununun "Bilanço Esasında Ticari Kazancın Tespiti" başlıklı 38 inci maddesinde ise; bilanço esasına göre ticari kazancın, teşebbüsteki öz sermayenin hesap dönemi sonunda ve başındaki değerleri arasındaki müspet fark olduğu, bu dönem zarfında sahip veya sahiplerce işletmeye ilave olunan değerlerin bu farktan indirileceği, işletmeden çekilen değerlerin ise farka ilave olunacağı, ticari kazancın bu suretle tespit edilmesi sırasında, Vergi Usul Kanununun değerlemeye ait hükümleri ile bu kanunun 40 ve 41 inci maddeleri hükümlerine uyulacağı hükme bağlanmıştır.

Öte yandan, 213 sayılı Vergi Usul Kanununun 266 ncı maddesinde itibari değer, her nevi senetlerle esham ve tahvillerin üzerinde yazılı değerler olduğu hükme bağlanmıştır.

Anılan Kanunun 279 uncu maddesinde ise, hisse senetleri ile fon portföyünün en az yüzde 51'i Türkiye'de kurulmuş bulunan şirketlerin hisse senetlerinden oluşan yatırım fonu katılma belgelerinin alış bedeliyle, bunlar dışında kalan her türlü menkul kıymetin borsa rayici ile değerlendirileceği, borsa rayici yoksa veya borsa rayicinin muvazaalı bir şekilde oluştuğu anlaşılırsa değerlemeye esas bedelin, menkul kıymetin alış bedeline vadesinde elde edilecek gelirin (kur farkları dahil) iktisap tarihinden değerlendirme gününe kadar geçen süreye isabet eden kısmının eklenmesi suretiyle hesaplanacağı, ancak, borsa rayici bulunmayan, getirisi ihraç edenin kâr ve zararına bağlı olarak doğan ve değerlendirme günü itibariyle hesaplanması mümkün olmayan menkul kıymetlerin alış bedeli ile değerlendirileceği hüküm altına alınmıştır.

Alış bedeli, bir iktisadi kıymetin satın alınması karşılığında ödenen veya borçlanılan bedeli ifade etmekte olup, sadece iktisadi kıymetin alış değerini kapsar, alışla ilgili diğer masrafları kapsamaz.

Buna göre, satın alınan hisse senetlerinin alış bedeliyle değerlendirilmesi gerekmekte olup, **bedelsiz alınan hisse senetlerinin ise satın alma işlemi olmadığından dolayı alış bedeli oluşmayacağından itibari değerleri ile kayıtlara aktarılması gerekmektedir.**

Dolayısıyla, IMKB'nin üyesi olan şirketinize bedelsiz olarak **devredilen** ... A.Ş. ye ait hisselerin itibari değerleri üzerinden kurum kazancına dahil edilerek kurumlar vergisine tabi tutulması gerekmektedir.”

3.3. Özelgelerin Değerlendirilmesi

Özelgelere konu olaylarda görüş talep eden mükellefler, yeni kurulmuş ve ilgili tarihte sermayesi tamamen ödenmiş bir şirketin (6362 sayılı Kanunun 138. maddesi kapsamında Borsa İstanbul A.Ş.'nin) bir miktar hisselerinin kendilerine (6362 sayılı kanunun 138/6-a bendi kapsamında) bedelsiz devredildiğini belirterek, bu bedelsiz payların nasıl muhasebeleştirilmesi gerektiğini sormuşlardır.

Özelgelere konu işlemlerde daha önce iştirak edilmiş bir şirketin iç kaynaklarından sermaye artışı yapması suretiyle bedelsiz hisse elde edilmesi durumu bulunmamaktadır. Söz konusu şirketin hisseleri ilk defa ve bedelsiz olarak elde edilecektir. Söz konusu edinim ise 6362 sayılı Kanun gereğidir.

Özelgelere ifade edilen gelir yazılması gerekliliğine dair görüşün temel dayanağı bizce GVK Madde 38'de açıklanan “Bilanço usulünde ticari kazancın tespiti” hükümleridir. Özelgelere dönem sonundaki öz sermaye ile dönem başındaki öz sermaye arasındaki müspet farkın

ticari kazanç olarak kabul edilmesi gerektiği ifade edildikten sonra, bedelsiz alınan hisselerin VUK gereği itibari değer ile değerlendirilmesi gerektiği belirtilerek bize göre yorum sınırlarının zorlanması suretiyle bir muhasebe kaydı yaratılmış, dolayısıyla bilançonun aktifinde bir artışa neden olduğu için karşılığında ise bilançonun pasifinde bir hesap değil, gelir tablosundan bir hesabın kullanılması gerektiği belirtilmiştir.

Öncelikle, **VUK’nda bedelsiz hisselerin itibari değer ile değerlendirilmesi gerektiğine dair bir hüküm bulunmamaktadır.** Dolayısıyla yukarıda (3.2.) no.lu bölümde yer alan özelgedeki “*Buna göre, satın alınan hisse senetlerinin alış bedeliyle değerlendirilmesi gerekmekte olup, bedelsiz alınan hisse senetlerinin ise satın alma işlemi olmadığından dolayı alış bedeli oluşmayacağından itibari değerleri ile kayıtlara aktarılması gerekmektedir.*” açıklamasını yanlış bulduğumuzu ifade etmek isteriz. Bu yaklaşım, GVK Madde 38’deki hükmü özelge konusu olaya uyarlayabilmek amacıyla yapılmış zorlama bir yorumdur kanaatindeyiz. Diğer taraftan, yazımızın (2.1.) numaralı kısmında açıkladığımız görüşlerimiz kapsamında da, özelge konusu olaylarda elde edilen hisselerin itibari değerleri üzerinden gelir değil, bilançoda sermaye yedeği olarak muhasebeleştirilmesi gerektiği düşüncesindeyiz.

Her ne kadar bu özelgeler 6362 sayılı Kanuna özel işlemler için verilen görüşlermiş gibi gözüke de, özelgelerde yer verilen genel ifadelerden hareketle, her türlü bedelsiz iktisap edilen iştirak paylarının bundan sonra gelir yazılması gerektiği iddia edilebilir düşüncesindeyiz. Örneğin: Yukarıda yer verdiğimiz (1) Sıra No.lu KVK Genel Tebliği düzenlemesine göre, sermaye yedekleri kullanılmak suretiyle iştirakte sermaye artışı yapılmış ve bunun neticesinde bedelsiz hisse alınmışsa, bu bedelsiz hisselerin itibari değerleri üzerinden muhasebeleştirilmesine gerek bulunmamaktadır. Oysa yukarıdaki özelgelerde herhangi bir bedel ödenmeden iktisap edilen hisseler için alış bedeli oluşmayacağından VUK gereği bu hisselerin itibari değer ile kayıtlara aktarılması gerektiği açıklanmıştır. Diğer taraftan, aynı tebliğde kâr yedekleri kaynaklı sermaye artışından elde edilen bedelsiz hisselerin iştirak kazancı istisnası kapsamında bir gelir sayılacağı açıklanmış olmasına rağmen, yukarıdaki özelgelerdeki yaklaşıma göre, kâr yedekleri kaynaklı bedelsiz hisseler iştirak kazancı istisnası hükümlerinin uygulanmayacağı da iddia edilebilir düşüncesindeyiz. Keza, KVK Genel Tebliğinin (5.6.2.4.3) numaralı kısmında yer verilen kâr yedekleri kaynaklı bedelsiz hisse tutarlarının iştirak kazancı istisnası kabul edilmesine dair düzenlemenin aynı tebliğin “iştirak kazançları istisnası”nı açıklayan (5.1) numaralı kısmındaki “*Bu maddedeki düzenleme, yalnızca tam mükellefiyete tabi kurumların sermayelerine iştirak edilmesi suretiyle kurumlarca elde edilen kâr paylarını kapsamaktadır.*” düzenlemesine aykırı olduğu kanaatindeyiz; çünkü fiilen elde bir “**kâr payı**” söz konusu değildir.

Konu hakkında Uluslararası Finansal Raporlama Standartlarında da düzenlemeler bulunmaktadır. Örneğin: İştirakin iç kaynaklarından yaptığı sermaye artışı sonucunda elde edilen bedelsiz hisseler; eğer iştirakler özkaynak yöntemine göre muhasebeleştiriliyorsa bilançonun pasifinde özkaynaklar içinde muhasebeleştirilecek, eğer iştirakler maliyet yöntemine göre muhasebeleştiriliyorsa bu durumda söz konusu bedelsiz paylar gelir tablosunda gelir olarak gösterilmek üzere muhasebeleştirilecektir.³

4. SONUÇ

İştiraklerdeki her türlü iç kaynak (sermaye yedeği veya kâr yedeği) kullanılmak suretiyle yapılan sermaye artışları sonucunda bedelsiz olarak iktisap edilen hisselerin itibari değerleri

³ Necdet SAĞLAM, Mehmet YOLCU, Ali Osman EFLATUN; “Örneklerle UFRS Kayıtları”, Muhasebe Kitapları İnternet Yayıncılık Eğitim ve Tic. A.Ş. , www.muhasabetr.com yayınları, Özel Baskı, Sayfa: 682 ve 686

üzerinden muhasebeleştirilmesi; ancak bu muhasebe kaydının alacak tarafında gelir hesabı değil, sermaye yedeği hesabının kullanılması gerektiği görüşündeyiz. Bu konuda tabii ki farklı görüşler de olabilecektir. Diğer taraftan UFRS’de de konu hakkında farklı yaklaşımlar bulunmaktadır.

Mevcut tebliğ düzenlemesinde iştirakin sermaye yedeklerinden sermaye artışı yapması durumunda elde edilen bedelsiz hisselerin muhasebeleştirilemeyeceği düzenlemesi yer almaktadır. Bunda rağmen kayıt yapılması halinde, sonradan bu hisselerin satılması durumunda satış kazancı düşük tespit edilecektir. Örneğin: 10.000 TL bedelli iştirak payı 20.000 TL’ye satılırsa satış kazancı 10.000 TL’dir. Bu iştirakin sermaye yedeklerinden sermaye artışı yapması sonucu elde edilen nominal değeri 5.000 TL tutarındaki bedelsiz hisse muhasebeleştirildikten sonra bu hisse aynı bedelle satılırsa satış kazancı 5.000 TL olacaktır. İşte böyle bir durumun vergi incelemesinde tespiti halinde “kazancın tebliğ hükümlerine aykırı bir muhasebe kaydı yaratılmış olması suretiyle eksik tespit edilmiş olması iddiası” ile eleştirilmesi de söz konusu olabilir. Bununla birlikte, Maliye Bakanlığı bilfiil kendisi bu kapsamda olmak üzere haksızlık yaratmıştır diyebiliriz. Çünkü bir mükellef kâr yedekleri kaynaklı sermaye artışı sonucunda elde ettiği bedelsiz payların nominal değerleri toplamı kadar iştirak hesabında maliyet artırımını yapabilecek ve satış kazancını daha düşük tespit edebilecek, ancak sermaye yedekleri kaynaklı sermaye artışı sonucunda bedelsiz pay elde eden bir mükellef böyle bir kayıt yaratamayacak ve aynı bedeldeki iştirak payını yine aynı bedelden satarsa diğer mükellefe göre daha fazla kazanç yazmak zorunda kalacaktır.

Herhangi bir bedel ödenmeden elde edilen bedelsiz hisselerin gelir yazılması şirketin gelir tablosunda ticari kazancını arttırıcı bir etki doğuracağından, bu tutarların şirketten dağıtılması sonucu da oluşacaktır ki; bu durumda şirket nakden elde etmediği bir gelirini fiilen dağıtmak suretiyle nakit kaynaklarını azaltacaktır. Bu nedenle tebliğ yer verilen, iştirakin kâr yedeklerinden gerçekleştirdiği sermaye artışı sonucu elde edilen bedelsiz hisselerin gelir yazılması ancak bu gelirin iştirak kazancı istisnası olarak değerlendirilerek vergiye tabi kazanca dahil edilmemesi yaklaşımını da doğru bulmadığımızı ifade etmek istiyoruz.

Çalışmamızda yer verdiğimiz özelgelerdeki yasal gerekçe ve bunlara bağlı değerlendirmelerin, gerek ilgili yasa maddelerine gerekse ilgili tebliğ düzenlemesine uygun olmadığı kanaatindeyiz. Özelge metinlerde herhangi bir özel açıklama yapılmadan, genel mevzuat metinlerinden hareketle bedelsiz devralınan hisselerin gelir yazılması gerektiği açıkladığından, bu yaklaşımın diğer bedelsiz hisse edinimlerinde de (örneğin: iştiraklerin iç kaynaklardan sermaye artırımını yapması sonucu bedelsiz pay edinilmesi durumunda da) geçerli olabileceğine dair kanaat yaratılmıştır düşüncesindeyiz.

Şirketlerin iştiraklerinden elde ettikleri bedelsiz paylar ile daha önce aralarında hiçbir ilişki olmayan bir şirketin hisselerini ilk defa ve bedelsiz olarak elde etmeleri durumunda yapılması gereken muhasebe kayıtları ile bu işlemlerin vergi mevzuatımız kapsamında ne şekilde değerlendirilmesi gerektiğine dair tebliğ düzeyinde özel bir düzenleme yapılmasının yararlı olacağı kanaatindeyiz. Bu süre zarfında, yazımızda yer verdiğimiz özelgeler sonrasında herhangi bir şekilde bedelsiz hisse elde edecek şirketlerin muhasebe kayıtları ile vergi beyanlarında dikkat etmeleri gereken hususlar konusunda mali danışmanları ile birlikte hareket etmeleri, gerekirse özelge talep etmeleri tavsiyemizdir.

KAYNAKÇA

Sakıp ŞEKER, “İştiraklerden Elde Edilen Bedelsiz Hisselerin Niteliği ve Kaydı”, <http://www.kanitymm.com.tr/makale/1999-11%20YAKLASIM%20-%20ISTIRAKLERDEN%20ELDE%20EDILEN%20BEDELSIZ%20HISSELERIN%20NITELIGI%20VE%20KAYDI.pdf> (Erişim: 13.03.2015)

İstanbul Vergi Dairesi Başkanlığı'nın 15.12.2014 Tarih ve 39044742-BSMV-2649 Sayılı Özelgesi.

Büyük Mükellefler Vergi Dairesi Başkanlığı'nın 23.10.2014 Tarih ve 64597866-125[1-2013]-144 Sayılı Özelgesi.

Necdet SAğLAM, Mehmet YOLCU, Ali Osman EFLATUN; “Örneklerle UFRS Kayıtları”, Muhasebe Kitapları İnternet Yayıncılık Eğitim ve Tic. A.Ő. , www.muhasetr.com yayınları, Özel Baskı.